



RADA FUNDACJI

Halina Bortnowska-Dąbrowska Marek Antoni Nowicki
Jerzy Ciemniński Teresa Romer
Janusz Grzełek Mirosław Wyrzykowski
Michał Nawrocki

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Adam Bodnar
Sekretarz: Maciej Nowicki
Skarbnik: Elżbieta Czyż
Członek Zarządu: Janina A. Kłosowska

Warszawa, dnia 15 października 2015 r.

2380/2015/ART.32/DP/JJ

Szanowny Pan
Marian Zembala
Minister Zdrowia
ul. Miodowa 15
00-952 Warszawa

Trybunał Konstytucyjny w dniu 7 października 2015 r. wydał wyrok¹ stwierdzający niezgodność z Konstytucją RP niektórych postanowień dotyczących tzw. lekarskiej klauzuli sumienia. W szczególności Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z art. 53 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP art. 39 zdanie pierwsze ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty² w zakresie w jakim nakłada na lekarza powstrzymującego się od wykonania świadczenia zdrowotnego niezgodnego z jego sumieniem obowiązek wskazania realnych możliwości uzyskania takiego świadczenia u innego lekarza lub w innym podmiocie leczniczym.

Z chwilą publikacji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw RP nastąpi utrata mocy obowiązującej art. 39 zdanie pierwsze ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty i nie będzie odtąd podmiotu zobowiązanego do informowania pacjenta o alternatywnej możliwości uzyskania świadczenia. W związku z tym, zwracamy się do Pana, Panie Ministrze, z prośbą o pilne przygotowanie nowelizacji ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty, tak by możliwie szybko po rozpoczęciu prac przez nowy parlament mógł zostać wprowadzony efektywny mechanizm gwarantujący możliwość skorzystania z prawa do uzyskania świadczeń zdrowotnych w sytuacji, gdy lekarz powołuje się na klauzulę sumienia.

Konieczność wprowadzenia efektywnej procedury gwarantującej możliwość skorzystania z prawa do uzyskania świadczeń zdrowotnych wynika z przepisów polskiej

¹ Sygn. akt K 12/14.

² Dz. U. z 2015 r. poz. 464.

Konstytucji RP, w szczególności z art. 68 ust. 1 i 2 oraz z międzynarodowych standardów praw człowieka. W tym kontekście istotne jest orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. W wyroku w sprawie *R. R. p. Polsce*³ Trybunał podkreślił, że „[p]aństwa są zobowiązane zorganizować system świadczeń zdrowotnych w sposób gwarantujący, że możliwość efektywnego korzystania z prawa do wolności sumienia przez personel medyczny w kontekście zawodowym nie pozbawia pacjentów dostępu do tego typu świadczeń, do których są uprawnieni w świetle obowiązujących przepisów prawa.”⁴. Obowiązek zagwarantowania realnego dostępu do świadczeń zdrowotnych ETPC ponownie podkreślił w wyroku w sprawie *P. i S. p. Polsce*⁵.

Również Komitet Przeciwko Torturom (CAT) Organizacji Narodów Zjednoczonych w 2013 r.⁶ zwrócił uwagę na występujące w Polsce kwestie związane z prawem lekarza do odmowy wykonania świadczeń medycznych ze względów światopoglądowych. Komitet, powołując się na standardy Światowej Organizacji Zdrowia⁷, zaznaczył, że odwołanie się przez lekarza do klauzuli sumienia nie powinno pozbawiać jednostki dostępu do świadczeń zdrowotnych, do których jest uprawniona.

Konieczne jest zatem niezwłoczne wypracowanie mechanizmu gwarantującego pacjentom uzyskanie wiarygodnej i pełnej informacji o możliwości skorzystania z przysługujących im świadczeń zdrowotnych w sytuacji, gdy lekarz powołuje się na klauzulę sumienia. Jednocześnie z uwagi na utratę mocy obowiązywania zakwestionowanych przepisów dotyczących klauzuli sumienia w momencie opublikowania wyroku Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw RP zwracamy się o priorytetowe potraktowanie tej sprawy.

Z wyrazami szacunku,

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

Dorota Pudziańska

Dorota Pudziańska
Koordynatorka Programu
Antydyskryminacyjnego „Artykuł 32”

Danuta Przywara
Danuta Przywara
Prezes Zarządu



³ Wyrok ETPC z dnia 26.05.2011 r., skarga nr 27617/04.

⁴ Wyrok ETPC z dnia 26.05.2011 r. w sprawie *R. R. p. Polsce*, skarga nr 27617/04, pkt. 206.

⁵ Wyrok ETPC z dnia 30.10.2012 r., skarga nr 57375/08.

⁶ Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Poland, 23 grudnia 2013 r., CAT/C/POL/CO/5-6.

⁷ Safe abortion: technical and policy guidance for health systems, Światowa Organizacja Zdrowia, 2012, http://www.who.int/reproductivehealth/publications/unsafe_abortion/9789241548434/en/